

ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА СФОРМОВАНOSTІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ СТОМАТОЛОГІЇ

У статті розкривається зміст поняття «педагогічна діагностика» в історичному й прикладному аспектах проблеми та визначається її роль у дослідженні процесу формування професійної компетентності майбутніх стоматологів. Відповідно до методів педагогічної діагностики визначаються рівні сформованості професійної компетентності майбутніх стоматологів та ступінь їх готовності до виконання професійних завдань.

Ключові слова: критерії готовності до професійної діяльності; критерії оцінювання; критерії сформованості професійної компетентності; майбутні стоматологи; педагогічна діагностика.

Вступ. Наукова гіпотеза потребує експериментальної перевірки та підтвердження. У медицині, дотримання такого підходу – аксіома, оскільки діагностика та лікування ґрунтуються на беззаперечних доказах ефективності. Саме тому, принцип «evidence based education» (освіта, що базується на доказовості) Всесвітня федерація медичної освіти (WFME) запровадила, як базовий, у своєму функціонуванні. Це пов'язано, першочергово, з необхідністю вирішити нагальну проблему педагогічної науки сьогодення – підвищення якості навчально-виховного процесу у вищих медичних навчальних закладах (ВМНЗ). Як наслідок – актуалізувались питання оцінювання освітніх досягнень у контексті упровадження компетентнісної моделі випускника, що вимагає постійного моніторингу результатів освітньої діяльності. Для цього все ширше використовуються методи педагогічної діагностики (Klauser K., 1978).

У вітчизняній медичній освіті робота викладачів поєднує три рівноцінно важливі функції – наукову, лікарську та педагогічну. Акцент робиться, переважно, на перших двох. При цьому, поза увагою залишаються особливості й ефективність перебігу навчально-виховних процесів у ВМНЗ (Вороненко Ю. В., 2014). Натомість, зарубіжні науковці ретельно й регулярно проводять їх моніторинг їх якості, що дозволяє освітянам своєчасно аналізувати педагогічні ситуації у динаміці розвитку і рекомендувати заходи оптимізації (Gadbury-Amyot C., 2014). Імплементация постійного дослідження освітніх досягнень у вітчизняне освітнє середовище сприятиме ґрунтовному вивченню його реального стану, своєчасному розв'язанню виявлених проблем. Це, у свою чергу, створює підґрунтя ефективного реформування і модернізації української вищої школи та прискоренню її інтеграції до європейського простору вищої освіти (Сисоєва С. О., 2011). Таке завдання поставлено в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. (розділ VII), схваленій Указом Президента від 25 червня 2013 року України №344/2013. Моніторинг у освіті регламентується низкою нормативно-правових документів: Постановою Кабінету Міністрів

України №1283 від 14 грудня 2011 року «Про затвердження порядку проведення моніторингу та оцінки якості освіти» та змінами до нього, внесеними Постановою Кабінету Міністрів України №342 від 29 квітня 2013 року.

Попри наявність таких важливих законодавчих актів, педагогічна спільнота, зокрема і медична, висловлює занепокоєння недостатньою розробленістю підходів до виявлення критеріїв якості вищої медичної освіти, відсутністю ефективних аналітико-діагностичних технологій та зворотного зв'язку з аудиторією (Анненкова І. П., 2010; Вороненко Ю. В., 2014, Осійчук М., 2014). Аналіз наукової літератури не виявив ефективних методик оцінювання поточних навчальних результатів з урахуванням імплементации компетентнісного підходу на стоматологічних факультетах ВМНЗ. Тому доцільно розглянути явище «педагогічна діагностика», як сучасний всебічний комплекс заходів для визначення якості підготовки майбутніх фахівців, який ще не набув необхідного поширення у вітчизняних ВМНЗ. Його значуща роль у сучасній вищій школі, актуалізує необхідність її упровадження у практику ВМНЗ (Давидова Л. Н., 2005).

Мета статті – розкрити зміст поняття «педагогічна діагностика» і на основі її методів визначити рівні сформованості професійної компетентності та готовності до виконання професійних завдань у майбутніх стоматологів.

Педагогічна діагностика у медичній освіті. Увага науковців до вивчення явища «педагогічна діагностика» і застосування її методів, як необхідного елементу освітнього процесу, зростає. Це зумовлено потребою педагогів у об'єктивному оцінюванні результатів навчального процесу. Про це наголошуються у роботах як вітчизняних – О. Демченко (2008), К. Коваль (2012), О. Локшина (2004), О. Матвеевої (2012), Т. Плохути (2011), так і зарубіжних Л. Н. Давидова (2005), В. Г. Максимов (2002), К. Клауер (Klauser K. J., 1978) дослідників. Вони доводять, що ефективне вивчення, аналіз й оцінювання педагогічних явищ і фактів позитивно впливає на якість освітнього процесу. Окремі аспекти проблеми стали предметом дослідження

і освітянами – медиками (Ю. В. Вороненко, 2014; К. Амосова, 2014), зокрема, у забезпеченні послідовності розвитку професійної компетентності майбутніх лікарів на до – і після дипломному етапах.

Завданням діагностичного процесу є не просто констатація факту змін, а попередження про наявні проблеми. При цьому створюються умови їх усунення або мінімізації деструктивних проявів (Анненкова І., 2010), а також використання результатів для прогнозу перспективного розвитку освітньої галузі (Підласий І. П., 1998). Тому запровадження анкетування у системі заходів моніторингу якості освіти відзначається як позитивний досвід ВМНЗ (Вороненко Ю. В., 2014).

Термін «діагностика» походить від двох грецьких слів *dia* – між, через, після й *gnosis* – знання (Плохута Т., 2011). Сутність діагностики як пізнавального акту максимально передає слово «розпізнавання». Згідно з словником С. Ожегова (Ожегова С., 1990, с. 658), розпізнавання має на увазі дізнання об'єктів й явищ по окремих ознаках з установленням сутності зазначеного – «визначення». Подібна поетапна логіка пізнання від явища до сутності, з наростаючим порядком, характерна й для діагностики. Тому така трактовка найбільше відповідає перекладу з грецької мови слова «діагноз» як «розпізнавання».

Найчастіше, у науковій, навчальній і довідковій літературі поняття «діагностика» пов'язують із медичною діяльністю, як комплексом заходів, метою яких є розпізнавання захворювань. Однак, аналіз історичних фактів щодо походження даного терміну вказує, що першими діагностами були не медики, а люди, які в давнину організаційно забезпечували війська. Вони підраховували кількість убитих і поранених на полі бою і, найчастіше, могли надати першу медичну допомогу пораненим. Тому їх стали споряджати ліками, бинтами й т.ін. У епоху Відродження діагностика з військової області мігрувала у медичну й затвердилася в ній як розпізнавальна діяльність, спрямована на вивчення, оцінку й профілактику розвитку хвороб (Матвеева О., 2012; Плохута Т., 2011).

Науковий підхід до теорії діагностування започатковано у кінці XIX – початку XX століття на основі досліджень польських учених Т. Котарбінського, В. Чиж і видатного російського лікаря С. Боткіна, який вважав діагностику одним з видів прикладної науки (Коваль К. С., 2012; Матвеева О., 2012).

Аналіз вищезазначених наукових джерел засвідчив, що діагностика – це, специфічний вид пізнавальної діяльності, суть якого розуміється по-різному: з одного боку, це прості акти пізнання (дізнання, упізнання), з іншого – пізнавальна діяльність, близька до наукового дослідження. Однак між діагностикою й науковим дослідженням, як стверджує О. Матвеева (Матвеева О., 2012), існує

суттєва різниця, яка полягає у відмінностях мети і характеру. Наукове дослідження проводиться з метою нового знання про явище, а діагностування – для ефективного впливу на явища з метою їхнього поліпшення, корекції. У той же час, діагностика, поряд з пізнавальним, містить у собі конструктивно-перетворювальний (формуючий) компонент. Тому, на її погляд, діагностика – це пізнавально-перетворююча діяльність людей, що має своєю метою вдосконалення людини, групи людей, явищ і т. ін. Невипадково, ефективність діагностики оцінюється по тому, наскільки виправдують себе її рекомендації.

У науковій літературі поняття «педагогічна діагностика» почало вживатись у 1960-і роки, хоча саме явище педагогічна діагностика як практична, емпірична діяльність існує стільки ж, скільки і сама педагогіка (Давидова Л. Н., 2005; Демченко О. М., 2008; Максимов В. Г., 2002). Термін «педагогічна діагностика» запропонований та офіційно введений у наукову літературу німецьким ученим К. Інгенкамфом у 70-х роках XX ст. у процесі виконання завдань педагогічних досліджень для оптимізації процесів індивідуального навчання, і забезпечення правильного виявлення та оцінювання результатів навчання. Він, зокрема, відзначав, що значення діагностики полягає в установленні взаємозв'язків між успішністю й здібностями до навчання, правильності вибору навчальних цілей або навчально-організаційних заходів на основі визначення умов, у яких протікає навчальний процес (Інгенкамф К., 1991). У процесі упродовження поняття «педагогічна діагностика», виникла необхідність його диференціювання з поняттям «психологічної діагностики» (Клауер К., 1978). Відмінність між ними полягає у меті, яку вони переслідують – для психолога педагогічний процес – умова дослідження, а для педагога – це об'єкт дослідження. Так, психодіагностика прагне оцінити перебіг окремих психічних процесів і станів особистості, у контексті соціально-психологічних явищ, а педагогічна діагностика спрямована на результати формування особистості – рівень професійного й особистісного розвитку, підготовленості до професійної діяльності та на аналіз причин цих результатів для характеристики цілісної педагогічної системи (Матвеева О., 2012).

У процесі педагогічної діагностики, як дослідила Т. Плохута, виявлено типове ототожнення науковцями понять «діагностика», «контроль», «перевірка» та «оцінювання». Це пояснюється тим, що для вітчизняної теорії навчання традиційним тривалий час були лише терміни «контроль» як родове поняття, «перевірка» як процес контролю, «оцінка» як кількісна фіксація виявленого рівня знань, умінь та навичок. Поняття ж «діагностика» увійшло в обіг у педагогічних колах порівняно недавно, тому названі поняття часто вживаються вченими синонімічно. Як наслідок, виник-

ла необхідність у розмежуванні цих термінів та необхідності інтеграції у педагогічну лексику ще й таких елементів, як «прогнозування» та «корекція», що, на жаль, часто залишаються поза увагою багатьох дидактичних досліджень. На думку учених, які вивчають проблему педагогічної діагностики О. Демченко (2008), І. Підласого (1998), діяльність педагога, яка позбавлена прогностичної основи не може бути ефективною. Прогноз («гнозис» - «знання», а префікс «про» вказує на «випередження») розглядається як засіб, що дає можливість довідатися про майбутній перебіг подій навчального процесу, знаряддя для контролю швидкоплинних ситуацій та спрямування їхнього руху в бажаному напрямі. Здобування «випереджаючих знань» – головна суть і призначення прогнозування (Підласий І., 1998, с. 20). Отже, діагностика як процес прогнозування навчальних дій і досягнень, об'єктивно передбачає корекцію освоєння навчального матеріалу і сприяє оволодінню знаннями.

У понятті «педагогічна діагностика» В. Максимов (2002) акцентує увагу на термін «педагогічна», який визначає її особливості: отримання нової інформації про рівень педагогічної роботи на основі аналізу результатів діагностичних процедур, які органічно вписуються у логіку педагогічної діяльності і впливають на якість освіти. Таке твердження співпадає з положеннями К. Інгенкамфа (1991, с.12), який на практиці довів, що розвиток діагностичних прийомів у педагогічній діяльності доцільно використовувати для оптимізації у таких напрямках навчального процесу: - виявлення недоліків у процесі навчання; - внутрішня та зовнішня корекція оцінювання результатів навчання; - планування наступних етапів навчального процесу; - покращення умов навчання; - мотивація за допомогою заохочення.

Активізація вивчення проблеми педагогічної діагностики на основі надбань зарубіжних науковців розпочалась в Україні у 70 – 80-х рр. ХХ ст. Цьому сприяли ґрунтовні наукові дослідження із застосування педагогічної діагностики у освіті, які належать російському досліднику А. Кочетову (1987). Він уперше конкретизував завдання педагогічної діагностики: виявлення якості навчально-виховної діяльності; вироблення єдиних педагогічних вимог; визначення виховного потенціалу педагогічного колективу (Коваль Є.С., 2012). Варто відзначити єдність у поглядах науковців з приводу тлумачення основних положень педагогічної діагностики. Так, об'єктом діагностичної діяльності педагога вважаються педагогічні явища, до яких відносяться взаємодія учасників освітнього процесу, спільна діяльність, поведінка й відносини суб'єктів, що виникають у процесі педагогічної взаємодії і мають загальні й індивідуальні параметри розвитку. Предметом діагностичної діяльності є стани, властивості, характеристики тих, що на-

вчаються та освітнього процесу, а також тенденції, що визначають результативність професійної діяльності. Педагогічна діагностика допомагає вирішувати конкретні професійні завдання на основі характеристики не майбутнього (як у прогностиці), а сьогодення, актуального стану учасників, явищ і процесів педагогічної практики (Матвеева О., 2012). Варте уваги твердження І. Підласого (1998) про існування широкого і вузького сенсу поняття «педагогічна діагностика». Перший – це спосіб отримання випереджальної інформації про ефективність функціонування цілісної системи навчання. Другий – один із системоутворюючих компонентів педагогічної діяльності.

Оскільки основною метою використання педагогічної діагностики, на думку науковців (Інгенкамф К., 1991, Коваль Є., 2012, Максимова В., 2002), є зіставлення інформації про сильні та слабкі аспекти педагогічних явищ і процесів, основними її функціями, які можуть використовуватись у вищій школі, визначено такі:

- функція зворотного зв'язку – діагностичні дані про рівень виховних і освітніх процесів на етапах їх розвитку. Вони є головною інформацією для аналізу попереднього педагогічного досвіду й проектування педагогічного процесу;

- функція контролю (оцінна), що має декілька аспектів: а) ціннісно-орієнтований, який збагачує уявлення і поняття про себе і оточення та дає можливість привести у відповідність свої якості з вимогами суспільства; б) стимулювальний, сприяє активації розвитку своїх позитивних сторін та усуненні недоліків через інформацію, яку отримує від інших; в) вимірювальний – спонукає до самовдосконалення й самоосвіти;

- функція педагогічної корекції, яка сприяє виявленню недоліків у навчальному процесі та їх своєчасному усуненню. Дозволяє педагогічному колективу швидко та максимально точно корегувати свою роботу.

Практичне значення педагогічної діагностики полягає, на думку Т. Плохути (2011), яка вивчала її структурні компоненти і змістовну сутність, у виявленні рівня знань, умінь, навичок, способів діяльності студентів; аналізі умов перебігу дидактичного процесу та їх впливу на рівень навченості студентів; подоланні помилок, прогнозуванні розвитку як особистості студента, так і процесу навчання.

Серед визначень, які характеризують термін і пояснюють метод «педагогічна діагностика», заслуговує на увагу запропоноване О. Матвеевою (2012): це пізнавально-перетворююча діяльність по розпізнаванню й обліку навченості, вихованості, індивідуальних і групових особливостей учасників педагогічного процесу і його компонентів, спрямована на забезпечення результативності даного процесу й досягнення мети.

Однак, як відзначають Ю. Вороненко (2014), Т. Плохута (2011) й свідчить власний педагогічний

досвід, сьогодні у більшості вищих навчальних закладів діагностування навчальних досягнень студентів відбувається на недостатньому методологічному і технологічному рівнях. Як наслідок, виникають значні ускладнення в організації педагогічної діяльності, прогнозуванні її розвитку і оцінці досягнутих реальних результатів.

Наприкінці 1990-х років, у зв'язку з оновленням і компетентнісним наповненням змісту вищої освіти у Європі, а з 2000 – х років і в Україні, відбулась актуалізація застосування педагогічної діагностики як одного з необхідних компонентів педагогічної діяльності вищих навчальних закладів (ВНЗ).

Основою педагогічної діагностики, як стверджує Є. О. Лодатко (2014), є педагогічний експеримент, який вважається науково поставленим дослідом у галузі навчальної чи виховної роботи, спостереження досліджуваного педагогічного явища у спеціально створених і контрольованих дослідником умовах, який встановлює залежності між впливами і умовами навчання/виховання і його результатом, інструмент розвідок педагогічної дійсності. Мета, яка є, власне, результатом експерименту, повинна відповідати вимогам конкретності, вимірності, досяжності. Інструментальне забезпечення відбувається за рахунок критеріїв оцінювання, засобів вимірювання розрахунковими процедурами, засобами візуалізації (ілюстрації) тенденцій. Результати експерименту повинні бути валідними і адекватно інтерпритованими. У науковій літературі розглядаються різні види педагогічних експериментів, зокрема такі: а) констатувальний – дозволяє встановити вихідні дані для подальшого дослідження; б) порівняльний – проводиться аналіз результатів педагогічного впливу у експериментальній і контрольній групах; в) формувальний – застосовується для оптимізації навчального процесу згідно з гіпотезою дослідження і навчально-виховними завданнями; г) упроваджувальний – введення результатів дослідження у практику; д) комплексний – багатоетапний, складається з певних різновидів експерименту.

Проблема дослідження професійної компетентності (далі - ПК) майбутніх фахівців безпосередньо пов'язана з використанням методів педагогічної діагностики і проведенням педагогічного експерименту. Опираючись на авторитетну думку академіка В. І. Лугового, що найкращий спосіб покращення якості освіти, яка на даному етапі розвитку потребує принципових змін і реального підвищення, – це залучення майбутніх фахівців до цього процесу (Луговий В. Г., 2013) та у зв'язку з відсутністю розроблених методик, для діагностики стану процесу формування ПК майбутніх стоматологів, запропоновані карти дослідження (Кульбашна Я. А., 2013). Вони були застосовані науково-педагогічними колективами стоматологічних факультетів провідних ВНЗ України протягом 2011-2014 р.р. для

педагогічної діагностики процесу формування ПК майбутніх стоматологів. У дослідженнях брали участь вітчизняні та іноземні студенти 3-5 курсів стоматологічних факультетів (всього 2170 вітчизняних і 456 іноземних студентів). Серед методів педагогічної діагностики використані такі: анкетування, спостереження, бесіди. Вони дозволили провести аналіз, порівняння, оцінку отриманих результатів у визначенні рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх стоматологів та рівнів готовності до професійної діяльності і представити цей процес як цілісну систему (Кульбашна Я. А., 2014). У результаті дослідження визначені такі рівні сформованості ПКМС:

– мінімальний – діагностується у тому випадку, коли майбутні стоматологи ще не уявляють цілісної картини професійної діяльності; рівень професійних знань є мінімальним; в наслідок цього виникають труднощі при застосуванні отриманих знань на практиці; можливе виконання професійних завдань тільки за алгоритмом; відсутня особистісна потреба у самовдосконаленні та саморозвитку. Крім того, відзначається низький рівень міждисциплінарної інтеграції отриманих знань і занижена оцінка важливості саморозвитку. Майбутні фахівці мають приблизне уявлення про феномен професійної компетентності і недостатньо усвідомлюють важливість її становлення. Показник сформованості складових ПК – до 50%. Рівень готовності до виконання професійних завдань розглядається як низький;

– достатній – діяльність студентів спрямована, з одного боку, на пошук і вироблення нових знань і способів дій, що стають результатом самостійної проблемно-пошукової роботи. З іншого боку, - студенти сприймають способи діяльності, запропоновані викладачем, які далі засвоюються на репродуктивному рівні учбової діяльності. Спостерігається актуалізована потреба в отриманні і розширенні професійних знань, але рівень їх застосування на практиці ще недостатній, однак студент володіє традиційними технологіями та застосовує отримані знання при вирішенні простих професійних завдань; відзначається володіння базовими навичками з виконання необхідних фахових операцій. Студенти усвідомлюють важливість формування ПК, прагнуть до її вдосконалення. Показник сформованості складових ПК у діапазоні 50-80%. Цей рівень є вихідним для професійної адаптації студента до умов і вимог професійної діяльності. Рівень готовності до виконання професійних завдань розглядається як достатній;

– оптимальний рівень розвитку ПК можна вважати досягнутим у випадку, коли студент має сформоване усвідомлення мети та наслідків професійної діяльності, об'єктивне уявлення про майбутню професію, розуміє її сутність і соціальну значущість; ґрунтовно володіє системою знань з фундаментальних та професійних

дисциплін; усвідомлює роль і місце кожної з них у системі професійної стоматологічної підготовки (міждисциплінарна інтеграція); відзначається умінням комплексно застосовувати фундаментальні та професійні знання під час виконання професійних завдань; володіє основами інноваційних технологій, науково-дослідницької роботи, застосовує отримані знання при вирішенні нетипових професійних завдань, адаптований до умов роботи у команді, успішний у міжособистісних взаємодіях; прагне креативності, різнопланово і ефективно вирішує професійні завдання; аналізує результати своєї діяльності, прогнозує на їх основі подальшого розвитку ситуації та має актуалізовану потребу у особистісному самовдосконаленні і професійному неперервному саморозвитку. Майбутні фахівці сприймають ПК як мету і цілепокладання власної вищої освіти і прагнуть досягти її максимального розвитку. Цей рівень передбачає трансформацію сформованих умінь у власний досвід. Показник сформованості складових ПК не нижче 80%. Рівень готовності до виконання професійних завдань оцінюється як високий.

Сформованість ПК майбутніх стоматологів у даному дослідженні оцінюється за показниками трьох рівнів: мінімального, достатнього й оптимального, а рівень готовності до виконання професійних завдань – початкового, середнього і достатнього. Установлення рівнів визначається у процесі спостереження за навчальними досягненнями майбутніх стоматологів і моніторингу процесу їх професійної підготовки на різних етапах.

Висновки. Таким чином, у статті розкрито зміст і наукові підходи до визначення поняття «педагогічна діагностика» та встановлена ефективність її методів у дослідженні процесу формування ПК майбутніх стоматологів. За допомогою методів педагогічної діагностики визначено рівні сформованості ПК та готовності до виконання майбутніми стоматологами професійних завдань. Підтверджено, що педагогічна діагностика є невід’ємним компонентом сучасного освітнього процесу, який позитивно впливає на якість освіти, її результати і перебіг навчального процесу, корегує та прогнозує навчальну діяльність майбутніх фахівців.

Література

1. **Амосова К. М.** Оцінка знань студентів-випускників за результатами державного іспиту 2012-2013 навчального року / К. М. Амосова, Г. В. Мостбауер, С. Ю. Калініна, І. В. Кричинська // Междична освіта. – 2014. – С. 41-42.
2. **Анненкова І. П.** Моніторинг якості освіти у ВНЗ / І. П. Анненкова. – 2010. – 9 с.
3. **Вища освіта України: реалії сучасного розвитку** / С. О. Сисоєва, Н. Г. Батечко / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України. – К.: ВД ЕКМО, 2011. – 368 с.
4. **Вороненко Ю. В.** Шляхи подолання негативних наслідків трансформації знань у системі післядипломної медичної освіти – створення професійної спіралі знань / Ю. В. Вороненко, О. П. Мінцер // Медична освіта. – 2014. – №2. – С. 79-81.
5. **Давыдова Л. Н.** Педагогическое диагностирование как компонент управления качеством образования: дисс. ... доктора пед. наук :13.00.01 / Давыдова Л. Н. – Астрахань, 2005. – 342 с.
6. **Демченко О. М.** Педагогічна діагностика як засіб оптимізації самостійної навчальної діяльності студентів медичних коледжів: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09 / Демченко О. М. – Харків, 2008. – 220 с.
7. **Ингенкамп К.** Педагогическая диагностика : пер. с нем. / К. Ингенкамп. – М. : Педагогика, 1991. – 240 с.
8. **Коваль К. С.** Поняття «педагогічна діагностика» та її функції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pfto/2012_24/files/P2412_28.pdf.
9. **Кульбашна Я. А.** Анкета дослідження показників формування професійної компетентності майбутніх стоматологів / Я. А. Кульбашна // Свідотство про реєстрацію авторського права на твір № 50865. – Дата реєстрації 22.08.2013.
10. **Кульбашна Я. А.** Модель формування професійної компетентності майбутніх стоматологів / Я. А. Кульбашна, Я. П. Нагірний // Медична освіта. – 2014. – №1. – С.124-128.
11. **Лодатко Є. О.** Структурне моделювання педагогічного експерименту / Є. О. Лодатко // Педагогічний процес: теорія і практика. – 2014. – №2. – С. 5-9.
12. **Луговий В. І.** Якість вищої освіти в Україні: проблеми забезпечення та визнання / В. І. Луговий, Ж. В. Таланова // Вища освіта України: Тематичний випуск «Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу». – 2013. – Ч.1. – С. 89-91.
13. **Максимов В. Г.** Педагогическая диагностика в школе : учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. завед. / В.Г. Максимов. – М. : Академия, 2002. – 272 с.
14. **Матвеева О. О.** Особливості педагогічної діагностики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2
15. **Моніторинг якості освіти:** світові досягнення та українські перспективи / [за заг. ред. О.І. Локшиної]. – К. : К.І.С., 2004. – 128 с.
16. **Ожегов С. И.** Словарь русского языка / С. И. Ожегов. – М.: Русский язык, 1990.

17. **Осійчук М.С.** Моніторинг, як важлива складова покращення якості освіти / М. С. Осійчук, О. П. Волосовець, Ю. С. Пятницький, К. В. Бараніков та ін. // Медична освіта. – 2014. – №2. – С.19-25.
18. **Підласий І. П.** Діагностика та експертиза педагогічних проєктів / І. П. Підласий. – К.: Україна, 1998. – 343 с.
19. **Плохута Т.** Педагогічна діагностика у сучасному дидактичному процесі ВНЗ. Проблеми підготовки сучасного вчителя : збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / [ред. кол. : Побірченко Н.С. (гол. ред.) та ін.]. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2011. – Випуск 4. – Частина 2. – С. 22-28.
20. **Постанова КМУ** №1283 від 14.12.11 року «Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти» та зміни, що вносяться до постанови Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2011 р. № 1283. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/342-2013-п>
21. **Правові засади реалізації Болонського процесу в Україні:** монографія / [В. Бугров, А. Гожик, К. Ждан та ін.] ; за заг. ред. В. Лугового, С. Калашнікової. – К.:ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 156 с.
22. **Указ Президента України** №344/2013 Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vnz.org.ua/dokumenty/spysook/4075-ukaz-prezydenta-ukrayiny-vid-25-cheravnja-2013-roku-3442013>
23. **Gadbury-Amyot C. C.** Validity and Reliability of Portfolio Assessment of Student Competence in Two Dental School Populations: A Four-Year Study / C. C. Gadbury-Amyot, M. S. McCracen, J. L. Woldt, R. L. Brennan // Journal of Dental Education. – May 2014. – Vol.78. – №5. – P. 657-668.
24. **Klauer K. J.** (Hg.). Handbuch der Pädagogischen Diagnostik / K. J. Klauer. – Düsseldorf: Schwann, 1978.

References

1. **Amosova, K. M.** (2014) Assessment of student learning graduate after the state exam 2012-2013 school year. *Mezhdychna osvita*, 41-42. (in Ukrainian).
2. **Annyenkova, I. P.** (2010) Monitoring the quality of education in universities, 9. (in Ukrainian).
3. **Higher Education in Ukraine: realities of modern development** / S. O. Sysoyeva, N. H. Batechko. Ministerstvo osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrayiny, Kyuyiv's'kyi universytet imeni Borysa Hrinchenka, Natsional'nyy universytet bioresursiv i pryrodokorystuvannya Ukrayiny. K.:VD EKMO, 368. (in Ukrainian).
4. **Voronenko, Yu. V.** (2014) Ways to overcome the negative effects of transformation of knowledge in postgraduate medical education system – the creation of professional knowledge spiral. *Medychna osvita*, 2, 79-81. (in Ukrainian).
5. **Davydova, L. N.** (2005) Pedagogical diagnosis as a component of quality management education. Doktor's thesis. Astrakhan', 342. (in Russian).
6. **Demchenko, O. M.** (2008) Educational assessment as a means of optimizing the independent learning of students of medical colleges. Kand. thesis. Kharkiv, 220. (in Ukrainian).
7. **Inhenkamp, K.** (1991) Pedagogical diagnostics: per. z nim. *Pedahohika*, 240. (in Russian).
8. **Koval', K. S.** The term «educational diagnosis» and its functions. Retrieved from: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pfto/2012_24/fi les/P2412_28.pdf (in Ukrainian).
9. **Kul'bashna, Ya. A.** (22.08.2013) Questionnaire indicators of professional competence of future stomatolohivyyu. *Svidot-stvo pro reyestratsiyu avtors'koho prava na tvir # 50865*. Data reyestratsiyi. (in Ukrainian).
10. **Kul'bashna, Ya. A.** (2014) Model of formation of professional competence of dentists. *Medychna osvita*, 1, 124-128. (in Ukrainian).
11. **Lodatko, Ye. O.** (2014) Structural modeling pedagogical experiment. *Pedahohichnyy protses: teoriya i praktyka*, #2, 5-9. (in Ukrainian).
12. **Luhovy, V. I.** (2013) The quality of higher education in Ukraine: problems and providing recognition. *Vyshcha osvita Ukrayiny: Tematychnyy vypusk «Yevropeys'ka intehratsiya vyshchoyi osvity Ukrayiny v konteksti Bolons'koho protsesu»*, 1, 89-91. (in Ukrainian).
13. **Maksymov, V. H.** (2002) Pedagogical diagnostics in school: ucheb. posob. dlya stud. vyssh. ped. ucheb. zaved. M. : Akademyya, 272. (in Russian).
14. **Matvyeyeva, O. O.** [Elektronnyy resurs]. Retrieved from: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2 (in Ukrainian).
15. **Education Quality Monitoring global achievements and prospects of Ukrainian** (2004). Za zah. red. O. I. Lokshynoyi. K. : K.I.S.,128. (in Ukrainian).
16. **Ozhehov, S. Y.** (1990) Russian dictionary. M.: Russkyy yazyk. (in Russian).
17. **Osiychuk, M. S.** (2014) Monitoring as an important component of improving the quality of education. *Medychna osvita*, 2, 19-25. (in Ukrainian).
18. **Pidlasy, I. P.** (1998) Diagnosis and examination of pedagogical projects. K.: Ukrayina, 343. (in Ukrainian).
19. **Plokhuta, T.** (2011) Educational assessment in modern university didactic process. Problems of modern teacher: zbirnyk naukovykh prats' Umans'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny / [red. kol. : Pobirchenko N.S. (hol. red.) ta in.]. Uman' : PP Zhovtyy O. O., 4, 2, 22-28. (in Ukrainian).

20. **Postanova KМУ** #1283 vid 14.12.11 roku «Procedure for monitoring the quality of education». Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/342-2013-p> (in Ukrainian).
21. **Legal basis of the implementation of the Bologna Process in Ukraine** (2014): monohrafiya / [V. Buhrov, A. Hozhyk, K. Zhdan ta in]; za zah. Red. V. Luhovoho, S. Kalashnikovoyi. K.: DP «NVTs «Priorityty», 156. (in Ukrainian).
22. **Ukaz Prezidenta Ukrainy** #344/2013 «On the National Development Strategy for Education in Ukraine for the period till 2021». Retrieved from: <http://vnz.org.ua/dokumenty/spysok/4075-ukaz-prezidenta-ukrainy-vid-25-cheravnja-2013-roku-3442013> (in Ukrainian).
23. **Gadbury-Amyot, C. C.** (2014) Validity and Reliability of Portfolio Assessment of Student Competence in Two Dental School Populations: A Four-Year Study. *Journal of Dental Education*, 78, 5, 657-668. (in English).
24. **Klauer, K.J.** (Hg.) (1978) *Handbook of educational assessment*. Dusseldorf: Schwann. (in German).

Я. А. Кульбашна

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ДИАГНОСТИКА СФОРМИРОВАННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ СТОМАТОЛОГОВ

В статье раскрывается содержание понятия «педагогическая диагностика» в историческом и прикладном аспектах проблемы определяется её роль в исследовании процесса формирования профессиональной компетентности будущих стоматологов. Использование методов педагогической диагностики позволило определить уровни сформированности профессиональной компетентности будущих стоматологов и уровни готовности к выполнению профессиональных задач.

Ключевые слова: *будущие стоматологи; критерии готовности к профессиональной деятельности; критерии сформированности профессиональной компетентности; критерии оценивания; педагогическая диагностика.*

Ya. Kulbashna

PEDAGOGICAL DIAGNOSTICS OF FORMATION OF PROFESSIONAL PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE DENTISTS

In article deals with the concept of «pedagogical diagnosis» in the historical and applied aspects of the problem and it's role in the study of the process of formation of professional competence of dentists determines. Application in ukrainian education pedagogical assessment methods will accelerate the integration of Ukraine into the European Higher Education Area. Also, a thorough study of the state and of processes in the educational environment and correction of filling in accordance with European standards will help reform and modernization of Ukrainian higher education.

The main purpose of pedagogical assessment, according to scientists is to compare the information about the strengths and weaknesses sides of pedagogical phenomena and processes its main features that can be used in higher education.

There are broad and narrow sense of the concept «pedagogical diagnostic». The first – a way to get anticipatory information about the effective functioning of an integrated training system. Second – one of the backbone components of educational activities.

The practical significance of educational assessment is to identify the real state of knowledge, skills, ways of students, the analysis of conditions didactic process and their direct impact on the level of training of students; in correcting and overcoming mistakes and difficulties and, most importantly, in predicting subsequent development of individual student and the learning process.

Using methods of pedagogical assessment the levels of formation of professional competence of dentists and their degree of readiness to perform professional tasks was determined. Due to research, is confirmed that the pedagogical diagnostic is an integral component of modern educational process that has a positive effect on quality, results and progress of the educational process, corrects educational activity and predicts future development of professionals. The effectiveness of the pedagogical diagnostics methods in the study of the process of formation of professional competence of dentists was confirmed.

Keywords: *criteria for readiness for professional; activity evaluation criteria; educational diagnostics; future dentists; professional competenc.*

Рецензенти

Сисоєва С. О. – д. пед. н., проф.
Цехмістер Я. В. – д. пед. н., проф.

Стаття надійшла до редакції 10.09.14